

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף מה

✎ אסור להשתמש בדבר המחובר לארץ בשבת ויו"ט גזירה שמא יתלוש מהאילן בשבת.

הוכחה שרב סבר כרבי יהודה שיש מוקצה: מכך שלדעת רב מותר להניח נר על גבי עץ דקל בשבת - משום שהנר הוא מוקצה ואין חשש שיבוא ליטלו משם בשבת, אבל אסור להניח נר ע"ג הדקל ביום טוב - משום שביום טוב הנר אינו מוקצה ואנו חוששים שמא יבוא ליטלו מהעץ ונמצא שהשתמש באילן ביו"ט.

לדעת רבי יוחנן - חיטים שזרעם בקרקע (ועדיין לא השרישו) וביצים שתחת תרנגולת למרות שדחה אותם בידים (= בזה שזרע את החיטים בערב שבת עשה מעשה בידיו ממש הדוחה אותם משימוש בשבת) אינם מוקצה לדעת רבי שמעון, ורק נר בשעה שדולק הוא מוקצה משום ש: 1. הוקצה למצוותו (= נר של שבת). 2. הוקצה לאיסורו (= איסור כיבוי בשבת).

הגמרא מקשה שלגבי נוי סוכה מצאנו שלדעת רבי שמעון מספיק רק הטעם ש"הוקצה למצוותו" בשביל איסור מוקצה: שהרי למדנו בברייתא שגם לדעת רבי שמעון אם עיטר את סוכתו בסדינים מצויירים או בפירות אסור ליהנות מהם עד מוצאי יו"ט האחרון משום שהוקצו למצות סוכה, הרי שרק משום ש"הוקצה למצוותו" אסר רבי שמעון ליהנות מהם משום מוקצה.

הגמרא חוזרת בה ממה שאמרה לעיל שלרבי שמעון רק כשיש את שני הטעמים (הוקצה למצוותו והוקצה לאיסורו) יש את איסור מוקצה, אלא כוונת רבי יוחנן היתה שלדעת רבי שמעון הואיל והשמן שבנר הוקצה למצוותו (= למצוות נר של שבת) לכן הוא הוקצה רק לזמן איסורו - כלומר רק בעוד הנר דולק, אבל לאחר שכבה הנר הוא מותר בטילטול.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הסבר קצר על נושאים נוספים המופיעים בדף:

- גרוגרות וצימוקים:** גרוגרות הם תאנים שהעלה אותם לגג ליבש אותם וצימוקים הם ענבים שהעלן לגג כנ"ל, ולאחר שהם נמצאים שם מעט הם כבר אינם ראויים לאכילה עד שהם מתייבשים ונעשים גרוגרות וצימוקים, ובכך שהוא מעלה אותם לגג הוא דוחה אותם בידיים ומסיח את דעתו מהם כיון שהם לא ראויים למאכל עד שיתייבשו.
- פצעילי תמרה:** תמרים שנלקטו לפני שהבשילו, ומניחים אותם בתוך סלים העשויים מעלי לולב ושם הם מבשילים. והם שונים בדינם מגרוגרות וצימוקים - משום שגרוגרות וצימוקים הם גם אינם ראויים למאכל וגם הוא דחה אותם בידיים (כנ"ל), משא"כ פצעילי תמרה לא נדחו בידיים והם רק אינם ראויים מאכל.
- מדבריות ובייתות:** ביום טוב מותר לשחוט בהמות בייתות (= ביתיות) ואסור לשחוט בהמות מדבריות (= בהמות הנמצאות במדבר מחוץ לעיר ואין דעתו עליהם ואסורות בשחיטה משום מוקצה). נחלקו התנאים איזה בהמות מוגדרות כבייתות ואיזה כמדבריות.
- קינה של תרנגולת:** הגמרא רצתה להוכיח שרבי יוחנן סובר כרבי יהודה שיש דין מוקצה מכך שרבי יוחנן פסק שקן של תרנגולת הוא מוקצה בשבת כיון שהוא מיוחד לתרנגולים, והרי הוא ככלי שמלאכתו לאיסור. אולם הגמרא דוחה ואמרת שאפשר שרבי יוחנן סובר כרבי שמעון שאין דין מוקצה, ומדובר שהיה שם אפרוח מת שאינו ראוי למאכל אדם ואף אינו ראוי להשליכו לכלבים כיון שלא חשב על האפרוח מאתמול להשליכו לכלבים, והקן מוקצה אף לדעת רבי שמעון משום האפרוח המת שנמצא שם שאינו ראוי לכלום.
- ביצת אפרוח אינה ראויה למאכל אדם,** וגם אינה ראויה לכלבים משום קליפתה.